

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky: **E. L.**, bytom A., *právne zastúpená: L., s.r.o.*, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Prievidzi**, Mariánska č. 6, Prievidza, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. OPU 2010/14-3159-Str. zo dňa 12. októbra 2010, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 11Sp/31/2010-22 zo dňa 19. januára 2011, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 11Sp/31/2010-22 zo dňa 19. januára 2011 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Trenčíne potvrdil rozhodnutie odporcu č. OPU 2010/14-3159-Str. zo dňa 12.10.2010 podľa § 250q ods. 2 OSP, ktorým odporca nenavrátil navrhovateľke vlastníctvo ani jej nepriznal náhradu za pozemky v k.ú. N. parc. č. X., X., X., X. a X. z dôvodu nesplnenia podmienky oprávnenej osoby v zmysle § 2 zák. č. 503/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov (reštitučný zákon). Krajský súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z ust. § 250l a nasl. OSP, § 250f ods. 2 OSP a § 250q ods. 2 OSP. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. právo na vrátenie vlastníctva k pozemkom podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom SR s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát, alebo

inú právnickú osobu v období od 25.2.1948 do 1.1.1990 spôsobom ustanoveným v § 3. Podľa § 2 ods. 2 písm. c/ zák. č. 503/2003 Z.z. ak oprávnená osoba zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ust. § 5 alebo bola vyhlásená za mŕtvu sú oprávnenými osobami občania SR, fyzické osoby v tomto poradí: deti a manžel osoby uvedenej v § 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím doby uvedenej v § 5 sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti. Právo na vrátenie vlastníctva môže oprávnená osoba podľa § 5 ods. 1 zák. č. 503/2003 Z.z. uplatniť do 31.12.2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok.

V danom prípade si navrhovateľka dňa 15.11.2004 uplatnila reštitučný nárok na navrátenie vlastníctva k parcele v k.ú. N. po svojom otcovi M. V., ktorý zomrel v r. 1975 a pozemky zdedil ako závetný dedič po vlastníkoch J. a F. R. Podľa rozhodnutia Ministerstva poľnohospodárstva v bode č. 94391/48-IX/A21 zo dňa 18.10.1948 v rámci revízie prvej pozemkovej reformy podľa zák. č. 142/1947 Zb. ruší sa rozhodnutie o presne nešpecifikovaných nehnuteľnostiach v kat. ú. N., ktoré boli prepustené zo zákona podľa zák. č. 215/1919 Zb. a sú opäť zabrané. Uvedeným rozhodnutím sa nehnuteľnosti predtým prepustené zo zákona vyvlastňujú nad výmeru 50 ha, avšak toto rozhodnutie nebolo opečiatkované ani podpísané. Súd sa oboznámil s uznesením Okresného súdu Topoľčany č. Nc III/206/47 zo dňa 26.6.1948, ktorým bolo určené, že prechod nehnuteľností zapísaných vo vložke č. 6 pre k.ú. N. na bývalý Slovenský štát je neplatný a vlastníctvo sa vracia pôvodným vlastníkom J. a F. R., resp. navrhovateľom v predmetnej veci medzi iným aj M. V. Zo zápisnice o pojednávaní pozostalosti vedenej pod č. D 476/49, D 477/49 je uvedené, že N. V. je námestným dedičom na základe závetu a dedí jeden podiel pozostalosti. Medzi dedičmi došlo k dohode, že N. V. zdedil parc. č. X., X., X., X. a X. v k.ú. N. zapísané vo vložke č. 6 bez nároku na iné nehnuteľnosti v k.ú. P. V. pred smrťou (29.7.1975) žil 26 rokov v Austrálii, kde aj zomrel.

Na základe uvedených skutočností krajský súd dospel k záveru, že navrhovateľka neunesla dôkazné bremeno v zmysle § 5 zákona č. 503/2003 Z.z., t.j. nepreukázala tvrdené skutočnosti. Zápis vo vložke č. 6 k.ú. N. v prospech N.V. nikdy nebol urobený. Keďže do 1.1.1951 na Slovensku platilo uhorské právo a intabulačný princíp, podľa ktorého právne vzťahy sa zakladali zápisom do pozemkovej knihy a N. V. do pozemkovej knihy nikdy zapísaný nebol, nestal sa ani vlastníkom predmetných nehnuteľností. V dôsledku toho nebolo preukázané, že bol oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 1 reštitučného zákona a ani

navrhovateľku nemožno považovať za oprávnenú osobu podľa § 2 ods. 2 reštitučného zákona. Predmetné nehnuteľnosti sú stále zapísané v pozemkovej knihe na pôvodných vlastníkov R. a M. V. právne nestojí na rovnakom stupni s vlastníkom. Navrhovateľka nepreukázala, že M. V. bol vlastníkom nehnuteľnosti a teda, že od jeho vlastníctva by sa dalo odvíjať jej postavenie oprávnenej osoby.

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie navrhovateľka dňa 16.3.2011. Namietala, že súd nesprávne aplikoval právne predpisy na zistený skutkový stav. Poukázala na to, že zo zápisnice o pojednávaní pozostalosti č. D 476/49 a D 477/49 vyplýva, že sa povoľuje zápis vlastníckeho práva v pozemkovej knihe podľa dedičskej deľby, ale zápis vo vložke č. 6 PK pre k.ú. N. nebol urobený. Namietala, že súd nepovažoval za potrebné analyzovať otázku právoplatnosti a vykonateľnosti citovaných dedičských rozhodnutí, ktoré boli spôsobilé na zápis do pozemkovej knihy. Skúmanie tejto otázky podľa jej názoru bolo podstatné z dôvodu, že v čase platnosti občianskeho zákonníka 141/1950 Sb. bol intabulačný princíp oslabený ešte viac a neplatil bezvýhradne. Povinnosťou pozemkového úradu ako aj súdu bolo komplexne posúdiť uplatnený nárok navrhovateľky tak, aby bola zabezpečená ochrana práv a osôb postihnutých majetkovými krivdami. Preto pri aplikácii zákona 503/2003 Z.z. nie je na mieste príliš reštriktívny výklad bez možnosti ovplyvnenia zo strany oprávnených osôb. Pokiaľ teda súd v odôvodnení rozsudku na jednej strane konštatoval, že pozostalostné zápisnice obsahovali intabulačnú doložku a na druhej strane bez bližšieho vysvetlenia vyhodnotil neuskutočnený zápis do pozemkovej knihy v neprospech navrhovateľky, vlastnou rozhodovacou činnosťou ukrátil navrhovateľku na oprávnenom nároku vyplývajúcom z hmotného práva. Nezákonnosť rozsudku krajského súdu vidí navrhovateľka v tom, že súd nesprávne právne posúdil základnú a jedinú predbežnú právnu otázku, o ktorú oprel svoje rozhodnutie. Aj keď v rozhodnom období platil intabulačný princíp, argumentácia pozemkového úradu je príliš všeobecná bez právneho zdôvodnenia. V čase platného uhorského obyčajového práva bolo možné získať postavenie rovnocenné vlastníkovi pozemku aj na základe iných právnych titulov – nad rámec intabulačnej zásady. Navrhla, aby odvolací súd podľa § 220 OSP napadnuté rozhodnutie zmenil a rozhodol v jej prospech.

K odvolaniu sa vyjadril odporca podaním zo dňa 1.4.2011 s tým, že trvá na svojom výroku, ktorý je uvedený v rozhodnutí. Pôvodní vlastníci nehnuteľností J. R. a F. R. pred rokom 1944 spísali závet, v ktorom za náместného dediča ustanovili N. V., otca navrhovateľky. Tento zápis nebol nikdy intabulovaný do pozemkovej knihy. Do 1.1.1951, t.j.

do vydania nového Občianskeho zákonníka, platil intabulačný princíp, na základe ktorého sa právne vzťahy zakladali zápisom do pozemkovej knihy. Tento akt je pre reštitučné konanie veľmi dôležitý, nakoľko preukazuje vlastníctvo pôvodných vlastníkov, čo správny orgán vždy preveruje. Na základe uvedených skutočností sa N. V. nikdy nestal vlastníkom predmetných nehnuteľností a teda navrhovateľka nemohla byť oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 2 reštitučného zákona.

Odporca ďalej upozornil, že rozhodnutie OPU 2010/14-3159Str. zo dňa 12.10.2010 sa stalo právoplatným 19.11.2010, keďže v zákone stanovenej lehote 30 dní právny zástupca nepodal odvolanie na správny orgán. Odvolanie bolo súdu podané oneskorene.

Odporca navrhol rozhodnutie krajského súdu ako vecne správne potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP), preskúmal napadnuté uznesenie, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu a medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), odvolanie prejednal a dospel jednomyselne k záveru, že rozhodnutie krajského súdu nemožno považovať za správne a je na mieste odvolaniu navrhovateľky priznať úspech.

Predmetom odvolacieho konania v danej veci bol rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie odporcu, ktorým správny orgán z dôvodu nesplnenia podmienky oprávnenej osoby v zmysle § 2 zákona č. 503/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov nenavrátil navrhovateľke vlastníctvo ani jej nepriznal náhradu za pozemky v k.ú. N. parc. č. X., X., X., X. a X. Odvolací súd preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie odporcu a konanie, ktoré mu predchádzalo, najmä z toho pohľadu, či sa súd prvého stupňa vysporiadal so všetkými námietkami uvedenými v opravnom prostriedku a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť napadnutého rozhodnutia správneho orgánu.

Zákon č. 503/2003 Z.z. v platnom znení je jedným zo zákonov reštitučného charakteru, ktorého cieľom je spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v zákone

v presne stanovenom období vo vzťahu k presne vymedzenému okruhu osôb a na základe v zákone taxatívne ustanovených prípadov straty majetku.

Najvyšší súd v interpretácii zákona 503/2003 Z.z. uvádza, že aj v tomto prípade ide o reštitučný zákon, ktorým sa demokratická spoločnosť snaží aspoň čiastočne zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány a obce sú teda povinné postupovať v konaní podľa tohto zákona v súlade so záujmami osôb, ktorých ujma má byť aspoň čiastočne kompenzovaná.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom SR s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo inú právnickú osobu v období od 25.2.1948 do 1.1.1990 (ďalej len rozhodujúce obdobie) spôsobom uvedeným v § 3.

Podľa § 2 ods. 2 písm. c/ zák. č. 503/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v § 3 zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ust. § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu sú oprávnenými osobami štátni občania SR, fyzické osoby v tomto poradí: deti a manžel osoby uvedenej v § 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty ustanovenej v § 5 sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti.

Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom môže uplatniť oprávnená osoba do 31.12.2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok a zároveň preukáže skutočnosti podľa § 3. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne.

Z obsahu správneho ako aj súdneho spisu má odvolací súd za preukázané, že navrhovateľka si 15.11.2004 uplatnila reštitučný návrh na navrátenie vlastníctva k parc. v k.ú. N. po svojom otcovi M. V., ktorý zomrel v roku 1975 a predmetné pozemky zdedil ako závetný dedič po pôvodných vlastníkoch J. a F. R. Prvostupňový súd podložil svoje rozhodnutie jediným zásadným argumentom, že navrhovateľka neuniesla dôkazné bremeno

v zmysle § 5 ods. 1 reštitučného zákona, keďže z výťahu zo zápisnice o pojednávaní pozostalosti č. D 476/49 a D 477/49 síce vyplýva, že sa povoľuje zápis vlastníckeho práva v pozemkovej knihe podľa dedičskej delby, ale zápis vo vložke č. 6 a k.ú. N. v prospech M. V. nikdy urobený nebol. Keďže do 1.1.1951 platilo na Slovensku obyčajové uhorské právo a intabulačný princíp, podľa ktorého právne vzťahy sa zakladali zápisom do pozemkovej knihy a N. V. nebol ako vlastník do pozemkovej knihy zapísaný, nestal sa ani vlastníkom predmetných nehnuteľností a v dôsledku toho nebolo preukázané, že by bol oprávnenou osobou v zmysle § 2 ods. 1 reštitučného zákona a teda ani navrhovateľku, ako jeho právnu nástupkyňu, nemožno považovať za oprávnenú osobu v zmysle tohto zákonného ustanovenia. Navrhovateľka, na ktorej je dôkazné bremeno, nepreukázala, že M. V. bol vlastníkom predmetných nehnuteľností, a že by tento mohol byť považovaný vôbec za oprávnenú osobu.

Odvolaací súd sa zo závermi súdu prvého stupňa nestotožnil.

Najvyšší súd pripomína, že do 31.12.1950 (do účinnosti tzv. stredného Občianskeho zákonníka) teda aj v čase vydania dedičského rozhodnutia sa vlastníctvo nehnuteľností zapísalo do pozemkovej knihy. Právny poriadok, ktorý bol určený v tom čase, poznal dva druhy pozemko knižných zápisov. A to bol a) vklad (intabulácia), a záznam (prenotácia). Vklad do pozemkovej knihy mal konštitutívny – právotvorný význam a účinok. Vkladom totiž právo vznikalo alebo zanikalo. Vlastníkom nehnuteľnosti zapísaných do pozemkovej knihy mohol byť spravidla len ten, kto bol v pozemkovej knihe ako vlastník zapísaný. Z tohto všeobecného pravidla existovali len výnimky (pri vydržaní, dedení, dražbe, nadobudnutí nehnuteľnosti mocenským aktom štátu).

Dedič právo vlastníctva na zdedenú nehnuteľnosť nadobudol aj bez pozemkoknižného zápisu v momente, keď poručiteľ zomrel. Od tej chvíle sa mohol ujať držby nehnuteľnosti, vstúpiť do všetkých sporov, ktoré sú na ochranu vlastníctva a vykonávať všetky práva, ktoré prináležia vlastníkovi. (viď bližšie Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, II prepracované vydanie Doc. Dr. Vladimír Fajnor a Dr. Adolf Zátarecký, str. 139)

Vzhľadom na uvedené prvostupňový súd pochybil, keď nerešpektoval túto právnu skutočnosť a napriek tomu, že bolo preukázané, že navrhovateľka bola právnym nástupcom

N. V., ktorému svedčilo vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam na základe dedičského rozhodnutia D 476/49 a D 477/49 jej toto právo nepriznal napriek tomu, že intabulačný princíp, na ktorý sa prvostupňový súd odvolal, pripúšťal výnimku z intabulácie v prípade dedenia.

Odvolačí súd sa ďalej nestotožnil ani s tvrdením odporcu o oneskorenom podaní odvolania proti jeho rozhodnutiu navrhovateľkou. Rozhodnutie odporcu prevzal právny zástupca navrhovateľky dňa 20.10.2010 a odvolanie podal písomne na pošte dňa 19.11.2010, čiže pred uplynutím zákonnej 30 dňovej lehoty.

S ohľadom na uvedené skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky odvolaním napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (250ja ods. 3 veta druhá a § 221 ods. 1 písm. f/ a ods. 3 OSP).

V ďalšom konaní krajský súd prejedná vec v intenciách rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, znova o ňom rozhodne a svoje rozhodnutie riadne odôvodní.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. v znení účinnom od 1.5.2011).

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu **n i e** je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. marca 2012

JUDr. Jana Henčeková, PhD., v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Andrea Jánošíková